

TÜRKÇE

Yazım Kuralları

Bulunma Durumu Eki -da / -de / -ta / -te'nin Yazılışı

Bulunma durumu eki getirildiği kelimeye bitişik yazılır.

Örnekler: *yolda* (yol-da) *kalmak*,

İşte (iş-te) *çalışmak* vb.

Yurtta sulh, cihanda sulh. (Atatürk)

Bağlaç Olan da / de'nin Yazılışı

Bağlaç olan *da / de* ayrı yazılır ve kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak büyük ünlü uyumuna uyar.

Örnekler: *Kızı da geldi gelini de. Durumu oğluna da bildirdi.*

UYARI: Ayrı yazılan *da / de* hiçbir zaman *ta / te* biçiminde yazılmaz.

Örnek: *Gidip de gelmemek var, gelip de görmemek var.* (*Gidip te gelmemek var, gelip te görmemek var.*)

UYARI: Ya sözüyle birlikte kullanılan *da* ayrı yazılır: *ya da*

UYARI: *Da / de* bağlacını kendisinden önceki kelimedenden kesme işareti ile ayırmak yanlıştır.

Örnek: *Ayşe de geldi* (*Ayşe'de geldi* değil).

Uyarı: Bağlaç olan *de/da* cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamında daralma olur ancak cümle bozulmaz.

Örnek: Geziye Elif de gelecek.

Geziye Elif gelecek.

UYARI: *Da, de* bağlacının bulunma durumu eki olan *-da/-de/-ta/-te* ile hiçbir ilgisi yoktur. Bulunma durumu eki getirildiği kelimeye bitişik yazılır.

Örnek: *devede* (deve-de) *kulak*

Evde (ev-de) *kalmak*

Bağlaç Olan ki'nin Yazılışı

Bağlaç olan ki ayrı yazılır: demek ki, kaldı ki, bilmem ki

ÖRNEK: "Türk dili, dillerin en zenginlerindedir; yeter ki bu dil, şuurla işlensin."

(Mustafa Kemal Atatürk)

Ki bağlacı, birkaç örnekte kalıplaşmış olduğu için bitişik yazılır: Belki, çünkü hâlbuki mademki, meğerki oysaki sanki. Bu örneklerden "çünkü" sözünde ek aynı zamanda küçük ünlü uyumuna uymuştur.

Şüphe ve pekiştirme göreviyle kullanılan ki sözü de ayrı yazılır:

Ders bitti, zil çaldı mı ki? Seni öyle göreceğim geldi ki.

Soru Eki mi / mi / mu / mü'nün Yazılışı

Bu ek gelenekleşmiş olarak ayrı yazılır ve kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak ünlü uyumlarına uyar:

Kaldı mı? Sen de mi geldin? Olur mu? İnsanlık öldü mü?

Soru ekinden sonra gelen ekler, bu eke bitişik olarak yazılır:

Verecek misin? Okuyor muyuz? Çocuk muyum? Gelecek miydi?

Bu ek sorudan başka görevlerde kullanıldığında da ayrı yazılır:

Güzel mi güzel!

Yağmur yağdı mı dışarı çıkamayız.

Uyarı: Birleşik fiillerde *mi* soru eki iki kelimenin arasına da gelebilir: *Vaz mı geçtin?*

Uyarı: *Vazgeçmek* birleşik fiili, *mi* soru ekiyle birlikte kullanıldığında iki ayrı biçimde yazılabilir:

Vaz mı geçtin?

Vazgeçtin mi?

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler

a) Cümle büyük harfle başlar:

Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir. (Atatürk)

Not: Cümle içinde tırnak veya yay ayraç içine alınan cümleler büyük harfle başlar ve sonlarına uygun noktalama işareti (nokta, soru, ünlem vb.) konur:

Atatürk : "Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!" diyor.

Anadolu kentlerini, köylerini (Köy sözünü de çekinerek yazıyorum.) gezsek bile görmek için değil, kendimizi göstermek için geziyoruz. (Nurullah Ataç)

Uyarı: İki çizgi arasındaki açıklama cümleleri büyük harfle başlamaz:

Bu sefer de onları -her zamanki yerlerinde bulmak ihtimaliyle- farkında olmadan aramıştım. (Ahmet Hamdi Tanpınar)

İki noktadan sonra gelen cümleler büyük harfle başlar:

Menfaat sandalyeye benzer: Başında taşırırsan seni küçültür, ayağının altına alırsan yükseltir. (Cenap Şahabettin)

Uyarı: İki noktadan sonra cümle ve özel ad niteliğinde olmayan örnekler sıralandığında bunlar büyük harfle başlamaz:

Bu eskiliği siz de çok evde görmüşsünüzdür: duvarlarda çiviler, çivi yerleri, lekeler... (Memduh Şevket Esendal)

Uyarı: Rakamla başlayan cümlelerde rakamdan sonra gelen kelime özel ad değilse büyük harfle başlamaz: 2007 yılında Türk Dil Kurumunun 75. yılını kutladık.

Örnek niteliğindeki kelimelerle başlayan cümlede de ilk harf büyük yazılır:

"Banka, bütçe, devlet, fındık, kanepa, menekşe, şemsiye" gibi yüzlerce kelime, kökenleri yabancı olmakla birlikte artık dilimizin malı olmuştur.

"Et-, ol-" fiilleri, dilimizde en sık kullanılan yardımcı fiillerdir.

b) Dizeler büyük harfle başlar:

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
(M. A. Ersoy)

c) Özel adlar büyük harfle başlar:

1. Kişi adlarıyla soyadları büyük harfle başlar:
Turgay Tümkeya, Levent İlsever, Erol Sarpdağ vb.

Takma adlar da büyük harfle başlar: Muhibbi (Kanuni Sultan Süleyman), Tarhan (Ömer Seyfettin), Server Bedi (Peyami Safa) vb.

2. Kişi adlarından önce ve sonra gelen unvanlar, saygı sözleri, rütbe adları ve lakaplar büyük harfle başlar:

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk,
Kaymakam Erol Bey, Dr. Alâaddin Yavaşça, Sayın Prof. Dr. Hasan Eren, Mustafa Efendi, Zeynep Hanım, Bay Ali Çiçekçi, Yüzbaşı Cengiz Topel, Mimar Sinan, Fatih Sultan Mehmet, Genç Osman vb.

- Akrabalık adı olup lakap veya unvan olarak kullanılan kelimeler büyük harfle başlar: Baba Gündüz, Dayı Kemal, Hala Sultan, Nene Hatun, Gül Baba, Telli Baba vb.

Uyarı: Akrabalık bildiren kelimeler küçük harfle başlar:

Tülay ablama gittim.

Ayşe teyzemin keki çok güzel.

3. Cümle içinde özel adın yerine kullanılan makam veya unvan sözleri büyük harfle başlar:

Uzak Doğu'dan gelen heyeti Vali dün kabul etti.

4. Saygı bildiren sözlerden sonra gelen ve makam, mevki, unvan bildiren kelimeler büyük harfle başlar:

Sayın Başkan,

Sayın Rektör,

- Mektuplarda ve resmî yazışmalarda hitaplar büyük harfle başlar:

Sevgili Kardeşim,

Aziz Dostum,

Değerli Dinleyiciler,

5. Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar: Boncuk, Fındık, Pamuk vb.

6. Millet, boy, oymak adları büyük harfle başlar: Türk, Alman, Kırgız, Oğuz,

7. Dil ve lehçe adları büyük harfle başlar: Türkçe, Almanca, Oğuzca, Tatarca vb.

8. Devlet adları büyük harfle başlar: Türkiye Cumhuriyeti,

9. Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar: Müslümanlık, Müslüman, Hristiyanlık, Hristiyan, Katoliklik, Katolik vb.

10. Din ve mitoloji ile ilgili özel adlar büyük harfle başlar: Allah, İlah, Cebrail, Kibele vb.

Uyarı: "Tanrı, İlah" sözcükleri özel ad olarak kullanılmadıklarında küçük harfle başlar: Eski Yunan tanrıları. Müzik dünyasının ilahı.

11. Gezegen ve yıldız adları büyük harfle başlar: Merkür, Satürn, Halley vb.

Uyarı: Dünya, güneş, ay kelimeleri gezegen anlamı dışında kullanıldıklarında küçük harfle başlar:

Biz dünyadan ayrı yaşarken dünya epey değişmiş. (Hüseyin Cahit Yalçın)

12. Düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde doğu ve batı sözlerinin ilk harfleri büyük yazılır: Batı medeniyeti, Doğu mistisizmi vb.

Uyarı: Bu sözler yön bildirdiğinde küçük yazılır: Bursa'nın doğusu, Ankara'nın batısı vb.

13. Yer adları (kıta, bölge, il, ilçe, köy, semt vb.) büyük harfle başlar: *Afrika, Asya, Güneydoğu Anadolu, İç Anadolu, İstanbul, Taşkent, Turgutlu, Ürgüp, Akçaköy*

14. Yer adlarında ilk isimden sonra gelen ve *deniz, nehir, göl, dağ, boğaz* vb. tür bildiren ikinci isimler büyük harfle başlar: *Ağrı Dağı, Aral Gölü, Asya Yakası,*

UYARI: Özel ada dâhil olmayıp tamlama kuran şehir, il, ilçe, belde, köy vb. sözler küçük harfle başlar: *Konya ili, Etimesgut ilçesi, Uzungöl beldesi, Taflan köyü* vb.

15. Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen *mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak* kelimeleri büyük harfle başlar: *Yunus Emre Mahallesi, Karaköy Meydanı,*

16. Saray, köşk, han, kale, köprü, kule, anıt vb. yapı adlarının bütün kelimeleri büyük harfle başlar: Dolmabahçe Sarayı, Çankaya Köşkü, Horozlu Han, Alanya Kalesi, Galata Köprüsü, Beyazıt Kulesi

17. Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğunda, yer adının ilk harfi büyük yazılır: Hisar'dan, Boğaz'dan, Köşk'e

18. Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her kelimesi büyük harfle başlar: Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türk Dil Kurumu, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Devlet Malzeme Ofisi, Millî Kütüphane Edebiyatı Bölümü vb.

19. Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge adlarının her kelimesi büyük harfle başlar: Medeni Kanun, Türk Bayrağı Tüzüğü, Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği vb.

20. Kurum, kuruluş, kurul, merkez, bakanlık, üniversite, fakülte, bölüm, kanun, tüzük, yönetmelik ve makam sözleri asılları kastedildiğinde büyük harfle başlar: Türkiye Büyük Millet Meclisi her yıl 1 Ekim'de toplanır. Bu yıl ise Meclis, yeni döneme erken başlayacak.

Türk Dil Kurumu çalışmalarını titizlikle sürdürüyor. Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Kurumun 21 Mayıs 2009 tarihinde Kars'ta düzenlediği toplantıda kullanıma açıldı.

21. Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin (tablo, heykel, beste vb.) her kelimesi büyük harfle başlar: Nutuk, Safahat, Anadolu Notları, Sinekli Bakkal, Türk Dili, Türk Kültürü, Varlık, Resmî Gazete, Hürriyet, Kaplumbağa Terbiyecisi

Uyarı: Özel ada dâhil olmayan gazete, dergi, tablo vb. sözcükler büyük harfle başlamaz: Milliyet gazetesi, Türk Dili dergisi, Halı Dokuyan Kızlar tablosu vb.

Uyarı: Kitap, makale, tiyatro eseri, kurum adı vb. özel adlarda yer alan kelimelerin ilk harfleri büyük yazıldığında ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da, de sözcükleriyle mi, mi, mu, mü soru eki küçük harfle yazılır: Leyla ile Mecnun, Diyorlar ki, Ya Devlet Başa ya Kuzgun Leşe vb.

- Özel adın tamamı büyük yazıldığında ve ile ya veya yahut ki, da, de sözleriyle mı, mi, mu, mü soru eki de büyük harfle yazılır: DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ vb.

22. Ulusal, resmî ve dinî bayramlarla anma ve kutlama günlerinin adları büyük harfle başlar: Cumhuriyet Bayramı, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı, Miraç Kandili, Anneler Günü, Öğretmenler Günü, vb.

23. Kurultay, bilgi şöleni, çalıştay, açık oturum vb. toplantıların adlarında her kelimenin ilk harfi büyük yazılır: VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, Kitle İletişim Araçlarında Türkçenin Kullanımı Bilgi Şöleni

24. Tarihî olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar: Kurtuluş Savaşı, Millî Mücadele, Cıvalı Taş Devri, İlk Çağ, Lale Devri, Buzul Dönemi, Millî Edebiyat Dönemi vb.

25. Özel adlardan türetilen bütün kelimeler büyük harfle başlar: Türkçe, Konyalı, Bursalı vb.

Uyarı: Özel ad kendi anlamı dışında yeni bir anlam kazanmışsa büyük harfle başlamaz: acem (Türk müziğinde bir perde), hicaz (Türk müziğinde bir makam), amper (elektrik akımında şiddet birimi), allahlık (saf, zararsız kimse), donkişotluk (gereği yokken kahramanlık göstermeye kalkışma) vb.

Uyarı: Para birimleri büyük harfle başlamaz: avro, dolar, lira, vb.

Uyarı: Özel adlar yerine kullanılan "o" zamiri cümle içinde büyük harfle yazılmaz.

Uyarı: Müzikte kullanılan makam ve tür adları büyük harfle başlamaz: acemaşiran, acembuselik, bayati, türkü, varsağı, bayatı vb.

26. Yer, millet ve kişi adlarıyla kurulan birleşik kelimelerde sadece özel adlar büyük harfle başlar: Antep fıstığı, Brüksel lahanası, Frenk gömleği, Hindistan cevizi, İngiliz anahtarı, Japon gülü, Maraş dondurması

Ç. Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar: 29 Ekim 1923, 28 Aralık 1982'de göreve başladı. Lale Festivali 25 Haziran'da başlayacak.

Not: Belirli bir tarihi belirtmeyen ay ve gün adları küçük harfle başlar: Okullar genellikle eylülün ikinci haftasında öğretime başlar.

D. Tabela, levha ve levha niteliğindeki yazılarda geçen kelimeler büyük harfle başlar: Giriş, Çıkış, Müdür, Vezne, Başkan, Doktor, Otobüs Durağı, Dolmuş Durağı, Şehirler Arası Telefon, 3. Kat 4. Sınıf, 1. Blok vb.

E. Kitap, bildiri, makale vb.nde ana başlıktaki kelimelerin tamamı, alt başlıktaki kelimelerin ise yalnızca ilk harfleri büyük olarak yazılır.

F. Kitap, dergi vb.nde bulunan resim, çizelge, tablo vb.nin altında yer alan açıklayıcı yazılar büyük harfle başlar. Açıklayıcı yazı, cümle niteliğinde değilse sonuna nokta konmaz.

Yabancı Özel Adların Yazılışı

Latin Harflerini Kullanan Dillerdeki Özel Adlar

*Latin harflerini kullanan dillerdeki özel adlar özgün biçimleriyle yazılır:

Beethoven, Cervantes, Molière, Shakespeare; Bologna, New York, Nice vb. Ancak Batı dillerinde kullanılan adların okunuşları ayrıç içinde gösterilebilir: *Shakespeare (Şekspir)* vb.

*Eskiden dilimize yerleşmiş bazı Batı kökenli kişi ve yer adları Türkçe söylenişlerine göre yazılır:

Napolyon, Şarlken; Atina, Brüksel, Roma, Selânik, Venedik, Viyana, Zürih;Hollanda, Letonya, vb.

*Yabancı özel adlardan türetilmiş akım adları Türkçe söylenişlerine göre yazılır: Dekartçılık vb.

*Ait olduğu dilde ayrı yazılan yer adları Türkçede de ayrı yazılır: Buenos Aires, Hyde Park, New York, Rio de Janeiro, San Marino vb.

Arapça ve Farsça Özel Adlar

Kökeni Arapça ve Farsça olan kişi ve yer adları Türkçenin ses ve yapı özelliklerine göre yazılır: Ahmet, Bedrettin, Fuat, Mehmet, Necmettin, Nizamettin, Ömer, Rıza, Saadettin; Cezayir, Fas, Filistin, Mısır, Suudi Arabistan; Bağdat, Cidde, Erdebil, Halep, İsfahan, İskenderiye, Medine, Mekke, Şam, Şiraz, Tahran, Tebriz, Trablusgarp vb.

Uzak Doğu Dillerindeki Özel Adlar

Çince adlar, Türkçede yerleşmiş biçimlerine göre yazılır: Pekin, Şanghay Çince soyadları küçük adlardan önce gelir. Soyadları çoklukla tek hecedir, küçük adlar ise bir veya iki heceden oluşur. Bu adlar büyük harfle başlar; heceler arasına çizgi konur: Lin Yu-tang. Yalnız Konfüçyüs gibi yaygınlık kazanmış adlar bitişik yazılır.

Japonca adlar da Türkçede yerleşmiş biçimlerine göre yazılır: Tokyo, Osaka; Kayako Hayashi

Birleşik Kelimelerin Yazılışı

Belirtisiz isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, isnat grupları (**Sıfatların addan sonra gelmesiyle oluşan ve genellikle deyim olarak kullanılan kelime grubu "Gözü kara, eli uzun, başı açık."**) birleşik fiiller, ikilemeler, kısaltma grupları ve kalıplaşmış çekimli fiillerden oluşan ifadeler yeni bir kavramı karşıladıklarında birleşik kelime olurlar. Birleşik kelimeler belirli kurallar çerçevesinde bitişik veya ayrı olarak yazılır.

Birleşik kelimeler, aşağıdaki durumlarda bitişik yazılırlar:

Ses düşmesine uğrayan birleşik kelimeler bitişik yazılır:

nasıl	- ne asıl
niçin	- ne için
pazartesi	- pazar ertesi
kaynana	- kayın ana

Özgün biçimleri tek heceli bazı Arapça kökenli kelimeler etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak yardımcı fiilleriyle birleşirken ses düşmesine, ses değişmesine veya ses türemesine uğradıklarında bitişik yazılır:

emir + etmek	- emretmek
af + etmek	-affetmek
kayıp + olmak	-kaybolmak vb.

Kelimelerden her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında benzetme yoluyla anlam değişmesine uğradığında bu tür birleşik kelimeler bitişik yazılır.

- aslanağzı (çiçek)
- ayşekadın (fasulye)
- danaburnu (böcek)
- balıksırtı (desen)
- bülbülyuvası (tatlı)
- Büyükayı (yıldız kümesi)
- balköpüğü (renk)

-Oğlu, kızı sözleri: çapanoğlu, eloğlu, hinoğluhin, elkızı vb.

-a, -e, -ı, -i, -u, -ü zarf-fiil ekleriyle bilmek, vermek, kalmak, durmak, gelmek ve yazmak fiilleriyle yapılan tasvirî fiiller bitişik yazılır: düşünebilmek, Alivermek, uyuyakalmak, yazadurmak, çıkagelmek, düşeyazmak

Not: Tasvirî fiil, zarf-fiil ekiyle oluşturulan birleşik fiildir.

Bir veya iki ögesi emir kipiyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır: albeni, ateşkes, çalçene, gelberi, sallabaş çekyat, kaçgöç, kapkaç, örtbas, seçal, tutkal, veryansın, yapboz, yazboz vb.

* -an/-en, -r/-ar/-er/-ır/-ir, -maz/-mez ve -miş/-miş sıfat-fiil ekleriyle kurulan kalıplaşmış birleşik kelimeler bitişik yazılır: cankurtaran, çöpçatan, dalgakıran, gökdelen; basınçölçer, değerbilmez, haciyatmaz, kadirbilmez, karıncaezmez, kuşkonmaz, külyutmaz, varyemez; çokbilmiş, güngörmüş vb.

* İkinci kelimesi -dı (-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü) kalıplaşmış belirli geçmiş zaman ekleriyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: çitkırıldım, gecekodu, gündöndü, hünkârbeğendi, imambayıldı, külbastı, mirasyedi vb.

* Her iki kelimesi de -dı (-di / -du / -dü, -tı / -ti / -tu / -tü) belirli geçmiş zaman veya -r /-ar /-er geniş zaman eklerini almış ve kalıplaşmış bulunan birleşik kelimeler bitişik yazılır: dedikodu, kaptıkaçtı, oldubitti; biçerdöver, konargöçer, okuryazar, uyurgezer, yanardöner vb.

*Somut olarak yer bildirmeyen alt, üst ve üzeri sözlerinin sona getirilmesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: ayakaltı, bilinçaltı, gözaltı (gözetim), şuuraltı; akşamüstü, ayaküstü, bayramüstü, gerçeküstü, ikinciüstü, olağanüstü, öğleüstü, öğleüzeri, suçüstü, yüzüstü; akşamüzeri, ayaküzeri vb.

* İki veya daha çok kelimenin birleşmesinden oluşmuş kişi adları, soyadları ve lakaplar bitişik yazılır: Alper, Gülnihal, Gülseren, Şenol; Abasıyanık, Atatürk, Gökâl, İnönü; Tepedelenli Ali Paşa, Yirmisekiz Çelebi Mehmet, Yedisekiz Hasan Paşa vb.

* İki veya daha çok kelimedenden oluşmuş il, ilçe, semt vb. yer adları bitişik yazılır: Çanakkale, Gümüşhane; Acıpayam, Pınarbaşı, Şebinkarahisar; Beşiktaş, Kabataş vb.

* Şehir, köy, mahalle, dağ, tepe, deniz, göl, ırmak, su, çay vb. kelimelerle kurulmuş sıfat tamlaması ve belirtisiz isim tamlaması kalıbındaki yer adları bitişik yazılır: Akşehir, Eskişehir, Yenişehir; Atakent, Batıkent, Korukent; Çengelköy; Yenimahalle; Uludağ; Kocatepe; Akdeniz, Karadeniz, Kızıldeniz; Acıgöl; Kızılırmak, Yeşilirmak; Karasu; Akçay vb.

*Kişi adları ve unvanlarından oluşmuş mahalle, meydan, köy vb. yer ve kuruluş adlarında, unvan kelimesi sonda ise gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır: Abidinpaşa, Bayrampaşa, Davutpaşa, Gazi Osmanpaşa (mahalle); Ertuğrulgazi (ilçe), Kemalpaşa (ilçe); Mustafabey (cadde), Necatibey (cadde) vb.

*Ara yönleri belirten kelimeler bitişik yazılır: güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı, kuzeydoğu

* Dilimizde her iki ögesi de asıl anlamını koruduğu hâlde yaygın bir biçimde gelenekleşmiş olarak bitişik yazılan kelimeler de vardır:

- Baş sözüyle oluşturulan sıfat tamlamaları: başbakan, başçavuş, başeser, başhekim, başhemşire, başkahraman, başkent, başkomutan, başköşe, başmüfettiş, başöğretmen, başpehlivan, başrol, başsavcı, başyazar vb.
- Bir topluluğun yöneticisi anlamındaki başı sözüyle oluşturulan belirtisiz isim tamlamaları: aşçıbaşı, binbaşı, çarkçıbaşı, çeribaşı, elebaşı, mehterbaşı,
- Ağa, baba, bey, efendi, hanım, nine vb. sözlerle kurulan birleşik kelimeler: ağababa, ağabey, beyefendi, efendibaba, hanımanne, hanımefendi, hacıağa,
- Biraz, birçok, birçoğu, birkaç, birkaçı, birtakım, herhangi, hiçbir, hiçbirini belirsizlik sıfat ve zamirleri de gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır.

*Ev kelimesiyle kurulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: aşevi, bakımevi, basımevi, doğumevi, gözlemevi, huzurevi, konukevi, orduevi, öğretmenevi, polisevi

*Hane, name, zade kelimeleriyle oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: çayhane, dershane, kahvehane, yazıhane; beyanname, kanunname, seyahatname, siyasetname; amcazade, dayızade, teyzezade vb.

* -zede ile oluşturulmuş birleşik kelimeler bitişik yazılır: depremzede, afetzede, selzede, kazazede vb.

* Farsça kurala göre oluşturulan sözler bitişik yazılır: gayrimenkul, Kuvayımilliye, Misakımillî, suikast, hüsnükuruntu

Arapça kurala göre oluşturulan sözler bitişik yazılır: darülaceze, darülfünun, fevkalade, velhasıl vb.

*Müzikte kullanılan makam adları bitişik yazılır: acembuselik, hisarbuselik

Uyarı: Bir sıfatla oluşturulan usul adlarında sıfat ayrı yazılır: ağır aksak, yürük aksak, yürük semai vb.

*Kanunda bitişik geçen veya bitişik olarak tescil ettirilmiş olan kuruluş adları bitişik yazılır: İçişleri, Dışişleri, Genelkurmay, Yükseköğretim Kurulu, Açıköğretim Fakültesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi vb.

Ayrı Yazılan Birleşik Kelimeler

*Etmek, edilmek, eylemek, olmak, olunmak yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiiller, ilk kelimesinde herhangi bir ses düşmesi veya türemesine uğramazsa ayrı yazılır: kabul etmek, kul olmak, not etmek, oyun etmek, var olmak, yok etmek, yok olmak vb.

*Birleşme sırasında kelimelerinden hiçbiri veya ikinci kelimesi anlam değişikliğine uğramayan birleşik kelimeler ayrı yazılır.

Hayvan türlerinden birinin adıyla kurulanlar: kılıç balığı, köpek balığı, ton balığı vb. ardıç kuşu, arı kuşu, çalı kuşu, deve kuşu, muhabbet kuşu vb. ağustos böceği, ateş böceği, hamam böceği, ipek böceği, uçucu böceği, uğur böceği vb.deniz yılanı, su yılanı; Ankara keçisi, dağ keçisi

Bitki türlerinden birinin adıyla kurulanlar: ayrık otu, beşparmak otu, çörek otu, eğrelti otu, ökse otu vb. küpe çiçeği, lavanta çiçeği vb. mantar ağacı, öd ağacı vb. altın kökü, meyan kökü; yumru kök vb. dağ elması, yer elması; çalı dikenini, deve dikenini; kuş üzümü; çakal armudu, dağ armudu; at kestanesi; can eriği; yer mantarı; soya fasulyesi; şeker pancarı vb. kuru fasulye, kuru incir, kuru soğan,

Uyarı: Çiçek dışında anlamlar taşıyan baklaçiçeği (renk), narçiçeği (renk), suçiçeği (hastalık); ses düşmesine uğramış olan çöreotu ve yazımı gelenekleşmiş olan semizotu, dereotu bitişik yazılır.

Nesne, eşya ve alet adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler: alçı taşı, Oltu taşı; buzul taş, damla taş, dikili taş vb. el sabunu; kahve değirmeni, yel değirmeni; su dolabı; müzik odası, oturma odası; duvar saati, kol saati; duvar takvimi, masa takvimi; yemek masası; itfaiye aracı, kurtarma aracı; masa örtüsü; okuma kitabı; Frenk gömleği, İngiliz anahtarı; alt geçit, üst geçit; dolma kalem, dönme dolap, toplu iğne, vurmali çalgılar, yapma çiçek vb.

Yol ve ulaşımla ilgili birleşik kelimeler: Arnavut kaldırımı; çevre yolu, deniz yolu, hava yolu, kara yolu; köprü yol vb.

Durum, olgu ve olay bildiren sözlerden biriyle kurulan birleşik kelimeler: açık oturma, açık öğretim, ana dili, Ay tutulması, baş ağrısı (hastalık), baş belası, baş dönmesi, çıkış yolu, çözüm yolu, iş birliği, iş bölümü, madde başı

* Bilim ve bilgi sözleriyle kurulan birleşik kelimeler: edebiyat bilimi, gök bilimi, halk bilimi, yer bilimi; dil bilgisi, halk bilgisi, ses bilgisi vb.

*Yuvar ve küre sözleriyle kurulan birleşik kelimeler: göz yuvarı, hava yuvarı, ısı yuvarı, ışık yuvarı, renk yuvarı, yer yuvarı; hava küre, ışık küre, su küre, taş küre

*Yiyecek, içecek adlarından biriyle kurulan birleşik kelimeler: talaş böreği; badem yağı; maden suyu; tulum peyniri, beyaz peynir; Adana kebabı, tas kebabı; İnegöl köftesi, İzmir köftesi; ezogelin çorbası, yoğurt çorbası; irmik helvası; acı badem kurabiyesi; Kemalpaşa tatlısı, yoğurt tatlısı; badem şekeri, kestane şekeri vb. burgu makarna, yüksek makarna; kakaolu kek, üzümlü kek; çiğ köfte, içli köfte; dolma biber, sivri biber; esmer şeker, kesme şeker; kuru yemiş vb.

* Gök cisimleri: Çoban Yıldızı, Kutup Yıldızı, kuyruklu yıldız; gök taşı vb.

* Organ veya organ yerine geçen sözlerden biriyle kurulan birleşik kelimeler: süzgül göz; aşık kemiği, elmacık kemiği; serçe parmak; azı dişi, köpek dişi, süt dişi; safra kesesi

*Benzetme yoluyla insanın bir niteliğini anlatmak üzere bitki, hayvan ve nesne adlarıyla kurulan birleşik kelimeler: çetin ceviz, çöpsüz üzüm; eski kurt; eski toprak, eski tüfek, demir yumruk vb.

*Zamanla ilgili birleşik kelimeler: bağ bozumu, gece yarısı, gün ortası

* -r / -ar / -er, -maz / -mez ve -an / -en sıfat-fiil ekleriyle kurulan sıfat tamlaması yapısındaki birleşik kelimeler ayrı yazılır: bakar kör, çalar saat, çıkar yol, döner sermaye, güler yüz, koşar adım, yazar kasa; çıkmaz sokak

* Renk sözü veya renklerden birinin adıyla kurulmuş isim tamlaması yapısındaki renk adları ayrı yazılır: bal rengi, duman rengi, gümüş rengi, portakal rengi, saman rengi; boncuk mavisi, çivit mavisi, gece mavisi, limon sarısı vb.

*Rengin tonunu belirtmek üzere renkten önce kullanılan sıfatlar ayrı yazılır: açık mavi, açık yeşil, kara sarı, kirli sarı, koyu mavi, koyu

*Yer adlarında kullanılan batı, doğu, güney, kuzey, güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı, kuzeydoğu, aşağı, yukarı, orta, iç, yakın, uzak kelimeleri ayrı yazılır: Batı Trakya, Doğu Anadolu, Güney Kutbu, Kuzey Amerika, Güneydoğu Anadolu, Orta Anadolu, Orta Asya, Orta Doğu, İç Anadolu, Yakın Doğu, Uzak Doğu vb.

*Kişi adlarından oluşmuş mahalle, bulvar, cadde, sokak, ilçe, köy vb. yer ve kuruluş adlarında, sondaki unvanlar hariç şahıs adları ayrı yazılır: Yunus Emre Mahallesi; Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, Ziya Gökalp Bulvarı; Nene Hatun Caddesi; Fevzi Çakmak Sokağı, Cemal Nadir Sokağı; Koca Mustafapaşa

* Dış, iç, sıra sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır: olağan dışı; ceviz içi, hafta içi, yurt içi; aklı sıra, ardı sıra, peşi sıra, yanı sıra vb.

*Somut olarak yer belirten alt ve üst sözleriyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır: deri altı, su altı, toprak altı, yer altı (yüzey); böbrek üstü bezi

*Alt, üst, ana, ön, art, arka, yan, karşı, iç, dış, orta, büyük, küçük, sağ, sol, peşin, bir, iki, tek, çok, çift sözlerinin başa getirilmesiyle oluşturulan birleşik kelime ve terimler ayrı yazılır: alt kurul, alt yazı; üst kat; ana bilim dalı, ana dili; ön söz, ön yargı; art damak, art niyet; arka plan; yan cümle, yan etki; karşı görüş, karşı oy; iç tüzük; dış hat; orta kulak, orta oyunu; büyük dalga; küçük parmak; sağ açık, sağ bek; sol açık, sol bek; peşin fikir, peşin hüküm; bir gözeli, bir hücreli; iki anlamlı, iki eşeyli; tek hücreli; çok düzlemli, çok hücreli; .çift kanatlılar vb.

NOT: Deyimler ve ikilemeler ayrı yazılır.

ALINTI KELİMELERİN YAZILIŞI

Yabancı kökenli kelimelerin yazılışlarıyla ilgili bazı noktalar:

*İki ünsüzle başlayan batı kökenli alıntılar, ünsüzler arasına ünlü konmadan yazılır:

Gram-gramer-kritik-pratik-problem-proje-protein-prova-spiker-spor-staj-stüdyo

Bu tür birkaç alıntıda, söz başında veya iki ünsüz arasında bir ünlü türemiştir. Bu ünlü söylenişte de yazılışta da gösterilir:

İstasyon İstatistik kulüp

Hece Yapısı ve Satır Sonunda Kelimelerin Bölünmesi

Türkçede kelime içinde iki ünlü arasındaki ünsüz, kendinden sonraki ünlüyle hece kurar: a-ra-ba, bi-çi-mi-ne, in-sa-nın, ka-ra-ca vb.

Kelime içinde yan yana gelen iki ünsüzden ilki kendinden önceki ünlüyle, ikincisi kendinden sonraki ünlüyle hece kurar: al-dı, bir-lik, sev-mek vb.

Kelime içinde yan yana gelen üç ünsüz harften ilk ikisi kendinden önceki ünlüyle, üçüncüsü kendinden sonraki ünlüyle hece kurar: alt-lık, Türk-çe

Batı kökenli kelimeler, Türkçenin hece yapısına göre hecelere ayrılır: band-rol, kont-rol, port-re, prog-ram, sant-ral, sürp-riz, tund-ra, volf-ram vb.

Türkçede satır sonunda kelimeler bölünebilir fakat heceler bölünemez. Satıra sığmayan kelimeler bölünürken satır sonuna **kısa çizgi** (-) konur.

Örnek:

Burasını ilk defa görüyormuş gibi duvarlara, perdelere, möblelere, eş-yalara bakıyor, hayret ediyordu. Bütün bu muhitte Türk hayatına, Türk ruhu-na ait bir gölge, bir çizgi bile yoktu. Birden Bursa'daki çocukluğunun geçti-ği evi hatırladı; sofada rahat ve beyaz örtülü divanlar vardı. (Ömer Seyfettin)

İlk heceden sonraki heceler ünsüzle başlar. Bitişik yazılan kelimelerde de bu kurala uyulur: ba-şöğ-ret-men, il-ko-kul, Ka-ra-os-ma-noğ-lu vb.

Ayırmada satır sonunda ve satır başında tek harf bırakılmaz:

..... u-
çurtma değil,
.....uçurt-
ma;
.....müdafa-
a değil,
.....müda-
faa;

Kesme işareti satır sonuna geldiğinde yalnız kesme işareti kullanılır; ayrıca çizgi kullanılmaz.

.....Edime'
nin...
.....Ankara'
dan...
..... 1996'
da...

Düzeltilme İşareti

Düzeltilme işaretinin kullanılacağı yerler aşağıda gösterilmiştir:

1. **Yazılışları bir, anlamları ve söylenişleri ayrı olan kelimeleri ayırt etmek için okunuşları uzun olan ünlülerin üzerine konur:**

adem (yokluk), âdem (insan); adet (sayı), âdet (gelenek, alışkanlık); alem (bayrak), âlem (dünya, evren); aşık (eklem kemiği), âşık (vurgun, tutkun); hal (sebze, meyve vb. satılan yer), hâl (durum, vaziyet); hala (babanın kız kardeşi), hâlâ (henüz)

Uyarı: Katil (<katil = öldürme) ve kadir (<kadr = değer) kelimeleriyle karışma olasılığı olduğu hâlde katil (ka:til = öldüren) ve kadir (ka:dir = güçlü) kelimelerinin düzeltilme işareti konmadan yazılması yaygınlaşmıştır.

2. **Arapça ve Farsçadan dilimize giren birtakım kelimelerle özel adlarda bulunan ince g, k ünsüzlerinden sonra gelen a ve u ünlüleri üzerine konur:** karargâh, tezgâh, yadigâr, Nigâr; dükkân, hikâye, kâfir, kâğıt, Kâzım; mahkûm vb.

- **Kişi ve yer adlarında ince l ünsüzünden sonra gelen a ve u ünlüleri de düzeltilme işareti ile yazılır:** Halûk, Lâle, Nalân; Balâ, Elâzığ, Lâpseki, Selânik

3. **Nispet ekinin, belirtme durumu ve iyelik ekiyle karışmasını önlemek için kullanılır:** (Türk askeri ve askerî (okul), (İslam) dini ve dinî (bilgiler), (fizik) ilmi ve ilmî (tartışmalar), (Atatürk'ün) resmi ve resmî (kuruluşlar) vb.

* **Nispet eki alan kelimelere Türkçe ekler getirildiğinde düzeltilme işareti olduğu gibi kalır:** millîleştirmek, millîlik, resmîleştirmek vb.